

ugt, að varnaraðili mótmælti því, að farbannið næði fram að ganga. Bar dómara að kveða upp rökstuddan úrskurð um það, hvort varnaraðili skyldi sæta farbanni. Þann úrskurð mátti varnaraðili kæra til æðra dóms samkvæmt 3. tl. 172. gr. laga nr. 74/1974.

Að svo vöxnu er máli þessu vísað heim í hérað, og ber héraðsdómara að kveða upp rökstuddan úrskurð um farbannskröfuna.

Kærumálskostnaður verður ekki dæmdur.

D ó m s o r ð:

Kærumáli þessu er vísað heim í hérað, og ber dómara að kveða upp rökstuddan úrskurð um framangreinda kröfu.

Mánudaginn 8. desember 1980.

Nr. 18/1979. **Gjaldheimtan í Reykjavík**
(Guðmundur Vignir Jónsson hrl.)
gegn
Halldóri E. Malmberg
(Gunnar Sæmundsson hdl.).

Skattamál. 12. gr. lögtakslaga nr. 29/1880. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Björn Sveinbjörns-son, Benedikt Sigurjónsson, Magnús Þ. Torfason, Sigurgeir Jónsson og Þór Vilhjálmsson.

Áfrýjandi hefur skotið málinu til Hæstaréttar með stefnu 25. janúar 1979. Krefst hann þess, að hinum áfrýjaða dómi verði hrundið og staðfest verði lögtak það, sem gert var að kröfu hans í húseign stefnda nr. 94 við Sörlaskjól hinn 4. apríl 1978, að því er tekur til 504.350 króna. Hann krefst og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti úr hendi stefnda.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Bæjarþingsstefna í máli þessu var gefin út 17. maí 1978, en ekki 7. maí, eins og misritast hefur í hinum áfrýjaða dómi.

Aðiljar lýstu skriflega yfir því við þingfestingu máls í héraði, að útilokað væri, að sátt kæmist á í málinu fyrir sátta-mönnum. Samkvæmt því og með vísun til 15. tl. 3. mgr. 5. gr. laga nr. 85/1936 þykir hafa verið nægilegt, að héraðs-dómari leitaði sátta með aðiljum, svo sem hann gerði.

Með skirskotun til forsendna hins áfrýjaða dóms ber að staðfesta hann.

Rétt er, að áfrýjandi greiði stefnda 200.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

D ó m s o r ð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður.

Áfrýjandi, Gjaldheimtan í Reykjavík, greiði stefnda, Halldóri E. Malmberg, 200.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti að viðlagðri aðför að lögum.

S é r a t k v æ ð i

**hæstaréttardómaranna Björns Sveinbjörnssonar
og Benedikts Sigurjónssonar.**

Í máli þessu telur stefndi, að sér hafi verið heimilt á árunum 1974, 1975 og 1976 að draga frá tekjum sínum og eigin-konu sinnar 50% af hreinum tekjum hennar af framreiðslu-starfsemi samkvæmt upphafsákvæðum 2. mgr. 3. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 1. mgr. 1. gr. laga nr. 7/1972, og ákveða þannig tekjuskattsstofn sinn. Áfrýjandi telur hins vegar, að beita hafi átt 3. mgr. 2. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 2. mgr. 1. gr. laga nr. 7/1972 og 2. gr. laga nr. 11/1975, svo sem skatt-stjórnaryfirvöld gerðu.

Samkvæmt 2. mgr. 3. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 1. mgr. 1. gr. laga nr. 7/1972, er það skilyrði sett, til þess að því ákvæði verði beitt, að teknanna sé ekki aflað hjá félagi eða fyrirtæki, sem hjónin annað hvort eða bæði eða ófjárráð börn þeirra

eigi eða reki að verulegu leyti. Það er hin almenna regla í íslenskum skattarétti, að menn skuli greiða tekjuskatt af öllum tekjum sínum. Undanþágur frá þeirri almennu reglu verður að skýra þröngt. Af því leiðir, að fyrrgreint orðalag um fyrirtæki og félög verður að túlka rúmt, þannig að það taki til starfsemi, enda þótt ekki sé um fyrirtæki að ræða í venjulegri merkingu. Eiginkona stefnda hafði í þjónustu sinni við starfsemina aðstoðarfolk, sem hún greiddi laun og greiddi launatengd gjöld vegna þess. Þessi laun og gjöld dró hún frá brúttótekjum sínum af starfseminni og afganginn taldi hún sín laun. Hér var því um rekstur að ræða, sem samkvæmt eðli sínu fellur undir lagareglu þá, sem hér er um fjallað, enda skiptir ekki máli, þótt tekjur konunnar af starfseminni ákvæðust af samningi Félags framreiðslumanna og Sambands veitinga- og gistihúsaeigenda.

Samkvæmt þessu teljum við, að hrinda beri hinum áfrýjanda dómi og staðfesta lögtak það, sem gert var 4. apríl 1978 til tryggingar 504.350 krónum, og dæma stefnda til að greiða áfrýjanda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, samtals 250.000 krónur.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 12. janúar 1979.

Mál þetta, sem tekið var til dóms 18. desember 1978, hefur Halldór E. Malmberg, Sörlaskjóli 94 hér í borg, höfðað fyrir bæjarþingi Reykjavíkur með stefnu, útgefinni 7. maí 1978, á hendur gjaldheimtustjóranum í Reykjavík f. h. Gjaldheimtunnar í Reykjavík með vísan til 12. gr. laga nr. 29/1885 um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar „til ónýtingar á lögtaksgerð, sem gerð var hinn 4. apríl 1978 í eignarhluta stefnanda í húsinu nr. 94 við Sörlaskjól hér í borg, að því er varðar kr. 504.350.00 af samtals kr. 534.869.00, sem lögtakið var gert fyrir“. eru dómkröfur stefnanda þær, „að hin umstefnda lögtaksgerð verði úr gildi felld og að stefnda verði dæmt að greiða honum málskostnað að skaðlausu samkvæmt gjaldskrá L.M.F.Í.“

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og krefst málskostnaðar úr hendi stefnanda að mati dómarans.

Málavextir eru þeir, að stefnandi og eiginkona hans, Sigríður O. Malmberg, eru framreiðslumenn. Hafa þau á undanförunum ár-

um starfað hvort í sínu veitingahúsinu að þeirri iðn. Ekki eru þau eigendur veitingahúsanna eða veitingamenn þar. Auk þess að vinna sjálf við framreiðslustörf hefur Sigríður fengið sér aðstoðarfólk. Hefur hún greitt aðstoðarfólkinu laun og greitt önnur gjöld, sem því fylgja, svo sem lífeyristryggingargjald, launaskatt, atvinnuleysistryggingargjald o. fl. Við framtöl til skatts árin 1974, 1975 og 1976 taldi stefnandi fram á skattframtölum sínum tekjur Sigríðar af framreiðslustörfum hennar og aðstoðarfólks hennar að fráðregnum þeim launum, sem hún hafði greitt aðstoðarfólki sínu, og gjöldum, sem hún hafði greitt í því sambandi, en taldi fram undir frádráttarliðnum „50% af tekjum eiginkonu“ helming af þessum nettótekjum hennar. Álagning opinberra gjalda á stefnanda mun síðan hafa farið fram að skattframtölum hans óbreyttum. Fram kemur, að með bréfi, dags. 22. nóvember 1976, hafi skattstjórinn í Reykjavík tilkynnt stefnanda, að hann hygðist breyta skattlagningu hans framangreind þrjú ár á þeim grundvelli, að ekki væru fyrir hendi lagaskilyrði til að veita honum heimild til að draga helming af nettótekjum Sigríðar frá framtöldum tekjum á skattframtölum hans. Af hálfu stefnanda var þessari fyrirætlan mótmælt með bréfi, dags. 29. nóvember 1976. Með skattbreytingaseðlum, dags. 23. febrúar og 1. mars 1977, tilkynnti skattstjórinn í Reykjavík stefnanda, að skattframtöl hans árin 1974, 1975 og 1976 hefðu verið tekin til úrskurðar að nýju og hækkuð um samtals kr. 438.566. Með kæru, dags. 10. mars 1977, kærði stefnandi þessar breytingar á opinberum gjöldum sínum. Krafðist hann þess, að hálfar tekjur eiginkonu sinnar yrðu dregnar frá framtöldum tekjum, þar sem um launatekjur væri að ræða. Með þremur úrskurðum, uppkveðnum 17. maí 1977, úrskurðaði skattstjórinn í Reykjavík, að ekki yrði fallist á kröfu stefnanda, þar sem eiginkona hans starfaði sjálfstætt sem þjónn í veitingahúsi og teldi fram kostnað vegna þessara starfa. Yrði því að líta svo á, að um atvinnurekstur væri að ræða og því yrði aðeins fallist á hámarksfrádrátt vegna starfa eiginkonu við atvinnurekstur, eða kr. 84.700 gjaldárið 1974, kr. 134.000 gjaldárið 1975 og kr. 167.000 gjaldárið 1976. Var kæru stefnanda þar með hafnað og ákveðið, að opinber gjöld hans skyldu standa óbreytt. Með kæru, dags. 2. júní 1977, kærði stefnandi þessa úrskurði skattstjórans til ríkisskattanefndar. Kom fram í kærinni, að stefnandi og eiginkona hans væru bæði lærðir framreiðslumenn og störfuðu hjá sínu fyrirtækinu hvort, en þar væru þau talin launþegar, þótt þau greiði hjálparfólki sínu

laun og greiði af þeim sökum aðstöðugjald, tryggingar og launaskatt. Þau séu þó á engan hátt ábyrg fyrir skattgreiðslum þessa hjálparfólks, heldur beri viðkomandi veitingahús ábyrgð á þeim. Hjónin séu því bæði launþegar að lögum og bresti lagaheimild til að synja stefnanda um að draga helming af launum eiginkonunnar frá framtöldum tekjum, enda fái hún laun sín greidd frá aðilja, sem líti á hana sem launþega. Með úrskurði ríkisskattanefndar 15. desember 1977 var kröfu stefnanda hafnað. Er í úrskurðinum gerð svofelld grein fyrir kröfum aðilja og málsatvikum:

„Árið 1973 eru tekjur eiginkonu kæranda frá Veitingahúsinu Borgartúni 32 og frá Lækjarmótum h.f. samtals kr. 1.520.724.00. Þar af eru greidd vinnulaun til aðstoðarfólks kr. 536.205.00 auk launatengdra gjalda. Árið 1974 eru tekjur frá Klúbbnum kr. 2.086.559.00 þar frá dragast vinnulaun til aðstoðarfólks kr. 861.949.00 auk launatengdra gjalda og aðstöðugjalds. Árið 1975 eru framtaldar tekjur fyrir framreiðslustörf í Klúbbnum kr. 1.958.458.00 að frádregnum vinnulaunum til aðstoðarfólks, launatengdum gjöldum o. fl. kr. 884.868.00 verða hreinar tekjur eiginkonunnar kr. 1.073.590.00.

Litið er svo á, að 3. mgr. 3. gr. laga um tekjuskatt og eignar-skatt taki til þeirrar starfsemi, er í málinu greinir, enda þykir bera að skýra orð greinarinnar „fyrirtæki eða félög“ það rúmt, að þau taki til þessarar starfsemi. Ber samkvæmt þessu að staðfesta úrskurð skattstjóra.“

Hinn 4. apríl 1978 var gert lögtak í eignarhluta stefnanda í húsinu nr. 94 við Sörlaskjól í Reykjavík til tryggingar opinberum gjöldum, samtals kr. 534.860, og er þar um að ræða fjárhæðir framangreindra skattbreytinga og dráttarvexti, kr. 65.784, auk fjárhæðar, sem ekki er mótmælt af stefnanda og hann hefur þegar greitt. Stefnandi mætti við lögtakið, en hafði þar ekki uppi varnir. Hefur stefnandi síðan höfðað mál þetta á grundvelli ákvæða 12. gr. laga nr. 29/1885 um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.

Krafa stefnanda er byggð á því, að framreiðslumenn séu tvímælalaust launþegar, sem taki laun sín hjá því veitingahúsi, sem þeir starfa hjá. Félag framreiðslumanna, sem sé stéttarfélag stefnanda og eiginkonu hans, sé aðili að Alþýðusambandi Íslands. Semji félagið um kaup og kjör félagsmanna sinna við Samband veitinga- og gistihúsaeygenda, sem sé samband vinnuveitenda við veitingastarfsemi. Í kjarasamningi þessara aðilja sé kveðið á um

laun framreiðslumanna og önnur starfskjör, svo sem orlof og launagreiðslur í veikindum og fjarveru vegna slysa. Þetta og fleiri atriði sýni ótvírætt, að framreiðslumenn séu launþegar og taki laun sín hjá viðkomandi veitingamanni. Starfstekjur eiginkonu stefnanda séu því launatekjur hennar. Fólki það, sem aðstoðað hafi eiginkonu stefnanda við vinnu hennar, starfi á ábyrgð veitingahússins, enda ákveði fyrirsvarsmenn þess fjölda aðstoðarfólksins, en það starfi eingöngu, þegar mikið sé að gera. Óumdeilt sé, að stefnandi og eiginkona hans hafi ekki unnið hjá sama veitingamanni. Einnig sé óumdeilt, að hvorki stefnandi, eiginkona hans né ófjárráða börn þeirra séu eignaraðiljar að veitingahúsi því, sem hún hafi starfað við. Samkvæmt ákvæðum skattalaga sé heimilt að draga frá tekjum kostnað við að afla þeirra. Sú ákvörðun skattayfirvalda við skattlagningu stefnanda að heimila aðeins frádrátt á tekjum eiginkonu hans samkvæmt ákvæði 3. mgr. 3. gr. laga um tekju- og eignarskatt nr. 68/1971, sbr. 1. gr. laga nr. 7/1972, sé ekki byggð á lögmætum grundvelli, enda fái túlkun skattayfirvalda á ákvæði þessu ekki staðist. Eigi stefnandi kröfu til, að beitt verði ákvæði 2. mgr. 3. gr. laga um tekju- og eignarskatt við skattlagningu tekna eiginkonu hans, eins og þær voru taldar fram á skattframtölum hans, enda sé með engu móti hægt að líta svo á, að hún hafi aflað teknanna hjá félagi eða fyrirtæki, sem hún reki.

Sýknukrafa stefnda er byggð á því, að eiginkona stefnanda hafi ekki aflað tekna þeirra, sem fram koma á skattframtölum hans, sem launþegi. Því eigi stefnandi ekki rétt á að njóta frádráttar skv. 2. mgr. 3. gr. laga nr. 68/1971 um tekju- og eignarskatt, heldur beri að beita ákvæði 3. mgr. 3. gr. laganna, sbr. lög nr. 7/1972. Megi líta á eiginkonu stefnanda sem vinnuveitanda í skilningi skattalaga, þar sem hún hafi haft starfsfólk í þjónustu sinni. Hún hafi greitt fólki þessu laun, og einnig hafi hún greitt ýmis gjöld, sem launagreiðslum fylgi, svo sem slysatryggingargjald, gjald til atvinnuleysistryggingasjóðs, launaskatt og aðstöðugjald. Sé um að ræða gjöld, sem þeir greiði, sem einhvern atvinnurekstur stunda, og falli þau undir frádráttarheimild A liðar 11. gr. laga um tekju- og eignarskatt. Við mat á því, hvort framteljandi hafi með höndum atvinnurekstur, byggji skattayfirvöld á því, hvort í skattframtali hans séu þeir gjaldaliðir, sem heimilt sé að draga frá tekjum samkvæmt A lið 11. gr. laga um tekju- og eignarskatt. Í skattframtölum sínum hafi stefnandi skipt þessum rekstrarfrádrætti til helminga á hvort hjónanna og líti hann því á þau bæði

sem rekstraraðilja. Stefnandi geti hins vegar ekki notið hagræðis ákvæða skattalaga bæði sem launþegi og rekstraraðili, en það felist í kröfugerð hans.

Eins og mál þetta liggur fyrir, snýst það um beitingu ákvæða 3. mgr. 3. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 1. gr. laga nr. 7/1972, við skattlagningu tekna eiginkonu stefnanda við framreiðslustörf við framtal til skatts samkvæmt ákvæði 1. mgr. 3. gr. laganna. Eru ákvæði 3. mgr. 3. gr. laganna svohljóðandi: „ — Þegar gift kona vinnur við fyrirtæki eða félag, sem hjónin, annað hvort eða bæði, eða ófjárráða börn þeirra eiga eða reka að verulegu leyti, á hún rétt á því, að helmingur launa hennar eða áætlaðs hluta hennar af sameiginlegum hreinum tekjum hjónanna, miðað við beint vinnuframlag hennar við öflun teknanna, verði dreginn frá sameiginlegum tekjum hjónanna. Aldrei skal þó koma hærri fjárhæð til frádráttar af þessum sökum en nemur 1/4 hluta persónufrádráttar hjóna samkvæmt B-lið 1. mgr. 16. gr., sbr. 53. gr. — “ Fram hefur komið, að samkvæmt kjarasamningum Félags framreiðslumanna og Sambands veitinga- og gistihúsaeygenda hafi framreiðslumönnum verið heimilt að fá sér fólk til aðstoðar við framreiðslustörfin. Laun sín fá framreiðslumenn greidd sem þjónustugjald, og er það ákveðinn hundraðshluti af verði veitinga að fráðregnu þjónustugjaldi og söluskatti. Samkvæmt því, sem fram er komið í málinu, hefur runnið til eiginkonu stefnanda þjónustugjald af verði veitinga þeirra, sem hún og aðstoðarfólk hennar hefur selt. Hefur hún svo greitt aðstoðarfólki sínu laun og innt af hendi gjöld, sem launagreiðslum fylgja og áður er getið. Verður ekki talið, að fyrirkomulag þetta valdi því, að líta verði svo á beint eða samkvæmt lögskýringarreglum, að við framreiðslustörf sín hafi eiginkona stefnanda unnið við fyrirtæki eða félag, sem hún á eða rekur. Verður því ekki talið, að ákvæðum 3. mgr. 3. gr. laga nr. 68/1971, sbr. lög nr. 7/1972, verði beitt um tekjur eiginkonu stefnanda af framreiðslustörfum árin 1973, 1974 og 1975 við skattlagningu þeirra. Ekki er það á valdi dómstólsins að fjalla frekar um skattlagningu þessa. Verður því að líta svo á, að skattlagning sú, sem fjallað er um í málinu, sé ekki byggð á réttum grundvelli og beri því að fella niður lögtak það, sem gert var 4. apríl 1978 í eignarhluta stefnanda í húsinu nr. 94 við Sörlaskjól að því er tekur til kr. 504.350. Verður að telja bæjarþingi Reykjavíkur heimilt að fjalla um málið á þessum grundvelli samkvæmt 12. gr. laga nr. 29/1885 um lögtak og fjárnám

1955

án undangengins dóms eða sáttar, enda komu ekki fram í fógeta-réttinum varnir af hálfu gjaldþola.

Eftir þessum úrslitum þykir rétt, að stefndi greiði stefnanda kr. 150.000 í málskostnað.

Guðmundur Jónsson borgardómari kvað upp dóm þennan.

Dómsorð:

Lögtak það, sem hinn 4. apríl 1978 var lagt á eignarhluta stefnanda, Halldórs E. Malmberg, í húsinu nr. 94 við Sörla-skjól hér í borg, skal falla niður að því er tekur til kr. 504.350.

Stefndi, gjaldheimtustjórinn í Reykjavík f. h. Gjaldheimt-unnar í Reykjavík, greiði stefnanda kr. 150.000 í málskostnað innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Fimmtudaginn 11. desember 1980.

Nr. 198/1980. **Steinunn Agla Gunnarsdóttir og**

Guðrún Gunnarsdóttir

(Hákon Árnason hrl.)

gegn

Auði Sigurðardóttur Wölstad

Arnþóru Sigurðardóttur

Þorsteini Sigurðssyni

Kristrúnu Haraldsdóttur

Guðmundi Helga Haraldssyni og

Jóni Skaftasyni yfirborgarfógeta,

skiptaráðanda í Reykjavík,

f. h. dánarbús Sigurðar Jónssonar

(Benedikt Sveinsson hrl.).

Lífsgjöf. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Málið dæma hæstaréttardómararnir Björn Sveinbjörnsson,